

До Конституционния съд
на Република България
Тук

СТАНОВИЩЕ

на
Богословския факултет, СУ "Св. Климент Охридски"

по
Конституционно дело № 3/2003 г.

Г-н Председател на Конституционния съд,
Богословският факултет изказва благодарност, че е привлечен като заинтересувана страна по посоченото дело.

По отношение на внесеното Искане от група (50) народни представители от XXXIX Народно събрание - с приведените в него възражения за обявяване като противоконституционни отделни разпоредби от новия Закон за вероизповеданията (ЗВ) (обн. ДВ бр. 120/29.12.2002) - нашето становище е следното:

I.

Неправилно е подходено към оспорването на чл. 7, ал. 4, като противоконституционна, защото въпросната алинея се разглежда изолирано от ал. 1 на същия чл. 7 и е откъсната от цялостния контекст. Посоченото в Искането становище (със съответната аргументация и примери) е **неправилна екстраполация** в сферата на гражданските права на чисто личния вътрешно интимен избор и свобода, т.е. избор според предписанията за духовно-нравствено поведение в чисто религиозен контекст (напр. степени на аскеза и въздържание, неупотреба на алкохол, на свинско месо, на опиати и т. н.), поради което тази екстраполация по-нататък юридически несъстоятелно се свързва с ограничителни мерки и конфликт. В действителност законодателят поставя под закрила онези граждански права, които не могат да бъдат нарушавани, ако чрез религиозно-нравствените предписания се прекрачи границата от чисто личния интимен характер на техния вътрешен избор и свобода и с това се стигне до ограничаване на правата и свободите на вярващите от дадена религиозна общност като обективни обществени норми на тяхното съвместно съществуване. Това законоположение е поставено в пълно съответствие и с изискването

по смисъла на чл. 9, т. 1 и 2 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, където също се фиксират националната сигурност, общественият ред, народното здраве и моралът.

II.

Аргументацията на вносителите на искането за обявяване за противоконституционни на чл. 10, ал. 1 и 2 от ЗВ е също така напълно лишена от основания и е несъстоятелна особено в частта с направената в него интерпретация за “неравноправното, привилегировано положение” на Българската православна църква (БПЦ) спрямо останалите вероизповедания с необоснования извод за произтичащото от това нарушаване и на европейските стандарти за тяхната равнопоставеност.

1. Във връзка с твърдението, че има пряка противоконституционна намеса във вътрешното устройство на БПЦ, е налице пълна несъстоятелност, защото **в РБългария действително няма друг представител и изразител на Източното православие освен БПЦ.** В частта на чл. 10, ал. 1, отнасяща се до факта, че Източното православие е традиционното вероизповедание в Република България, съществува пълно съвпадение по смисъл и съдържание с чл. 13, ал. 3 от Конституцията на РБългария. Поради това и по-нататъшният текст на ЗВ, отразявайки много точно историческата роля на БПЦ, фактически и по смисъл се свързва с формулировката “традиционно вероизповедание”, **чийто единствен изразител в продължение на 1130 години е неизменно БПЦ.** Естествено е тази историческа истина да определя и съвременната актуална роля на БПЦ за българската държавност. Това е констатация на една хилядолетна българска традиция, а не противоконституционна намеса, предоставяща незаконни привилегии. В отговор на тази част от възражението, че в страната има и други Православни църкви (Руска и Румънска), е необходимо да се отбележи, че това са официални представителства на други Поместни православни църкви и са със статус на църковни дипломатически мисии, както и БПЦ има такива (напр. в Москва и Букурещ).

По отношение на патриаршеския статус в ЗВ е на лице елементарният факт на правилно отчетена хронологичност, **защото ЗВ не предопределя формата на управление на БПЦ, но отразява вече съществуваща хилядолетна иерархична структура,**

съхранена и спазена според църковните канони (закони) и в устава на БПЦ.

Държава, в която Източното православно вероизповедание е традиционна религия, се характеризира с наличието на Автокефална (в ЗВ този термин е преведен като “самоуправляваща се”) поместна църква, с патриаршески статус, със синодално управление и т. н., които структури са с хилядолетна история. Така законодателят констатира наличието на тези структури и съществени свойства на БПЦ, за да я характеризира дескриптивно с точната терминология като църковна институция, а не за да определя императивно съществуващата, възприета от векове форма на нейното управление.

Седалището на Българския патриарх е в административната столица на страната; самопонятно е, че в РБългария това е София, с принадлежащата ѝ Софийска митрополитска катедра. Касае се отново за историческа традиция и понастоящем утвърдена практика в православните страни.

2. Обявяването на БПЦ за юридическо лице (чл. 10, ал. 2 от ЗВ) на същата законова основа, както това е във всички европейски страни с техните традиционни народностни църкви, не носи никакви практически правни привилегии и последици спрямо останалите вероизповедания в страната. Не е нарушен конституционният принцип за равнопоставеност на вероизповеданията, защото той изрично се гарантира от чл. 10, ал. 3 на ЗВ, който изключва всякакви привилегии за БПЦ.

“Абсолютната” или “юридически перфектна” равнопоставеност на вероизповеданията на практика не съществува в никоя държава по света. Свързаното с традиционната култура или с историческите корени съответно вероизповедание се извежда в една или друга относителна равнопоставеност спрямо останалите вероизповедания или в по-общ план религии. В арабските страни например това е ислямът, в щата Юта, САЩ това са мормоните. Също и европейските практики за уреждането на отношенията между държавата и изповеданията не са еднозначни и могат да се посочат много примери на държави от Европейския съюз, в които православно, католическото, англиканското, лутеранското и редица други вероизповедания се ползват с различен юридически статус спрямо останалите вероизповедания, без от това да произтичат каквито и да било привилегии за техните вярващи.

В страни като Гърция, Италия, Великобритания, Германия, Австрия, Испания и т. н. съществува също така практиката – Църквата на традиционната религия да функционира и да притежава юридически права “ex lege” от векове. За съжаление обаче игнорирането на съществуването и на специфичната мисия на БПЦ през последните близо 60 години в живота на народа и на държавата ни е осъдителна практика по политически съображения. Настоящият ЗВ легитимира една нарушена историческа традиция и свързания с нея “ex lege” статус на БПЦ.

Декан: